

De lange weg naar lastenverlichting

XBRL maakt beloften (nog) niet waar

Alles via de computer en alles vergelijkbaar. Een mooi ideaal, volgens de experts zeer wel te realiseren. Met als plezierige bijkomstigheid een stevige verlichting van de administratieve lastendruk. Maar XBRL heeft nog een lange weg te gaan.

PETER VAN RIETSCHOTEN

Lastenverlichting of -verzwaring? Het huidige en ook het vorige kabinet hebben dienaangaand mooie beloften gedaan, maar de werkelijkheid oogt niet erg florissant. XBRL en de wet 'Walvis' (toch al geen bemoedigende naam als het om verlichting gaat) waren bedoeld als kroonjuweel van Balkenende II. De Wet Walvis wordt tot nu toe echter vooral beschouwd als een automatiseringstragedie. Doel van deze Wet Administratieve Lastenverlichting en Vereenvoudiging In Sociale verzekeringswetten is de gegevens voor de werknemersverzekeringen en inkomensafhankelijke toeslagen te stroomlijnen. Een vereenvoudiging van de verwerking van de loonbelasting. De bestanden van uitkeringsinstantie UWV zouden naadloos worden gekoppeld aan die van de Belastingdienst en de eenmalige kosten van vierhonderd miljoen euro zouden een jaarlijkse besparing opleveren van 285 miljoen. Maar de 'Walvis' is niet tot stand gekomen en niemand weet hoe dit vastgelopen project moet worden vlotgetrokken.

Breed onderzoek

Hoe staat het met XBRL?

XBRL staat voor eXtensible Business Reporting Language en is een open standaard voor het samenstellen en elektronisch uitwisselen van

business-rapportages en gegevens via het internet. Hiermee zou er voor het bedrijfsleven een aanzienlijke lastenverlichting te realiseren zijn, in 2007 al 350 miljoen euro en bij een optimale benutting van de mogelijkheden wellicht negenhonderd miljoen euro per jaar. Een breed onderzoek dat het onafhankelijke onderzoeksbureau GBNED eerder dit jaar uitvoerde onder de convenantpartners (zie kader), had evenwel als uitkomst dat de beoogde XBRL-lastenverlichting voor 2007 niet zal worden gerealiseerd. Onderzoeker Gerard Bottemanne: "Het Nederlands Taxonomie Project roept dan wel 'we zijn helemaal klaar', maar dat blijkt niet uit mijn onderzoek. De algehele indruk is dat de convenantpartners grote aarzeling hebben om XBRL als functioneel te beschouwen en ook geen concreet advies aan hun achterbannen kunnen geven over wel of niet meedoen. Ik stel vast dat belangenorganisaties en beoogde gebruikers afwachten, dat er uiteindelijk wel een lastenverlichting zal optreden maar dat het volstrekt onduidelijk is om hoeveel het gaat en in welk jaar het om iets substantieels zal gaan."

Scepsis

Als we kijken naar hoofdgroepen van convenantpartners, dan kan inderdaad niet worden gesproken van een XBRL-succes. In ieder geval

nu nog niet. Zo houdt het NIVRA met 'de invoering zal geleidelijk verlopen; de lastenverlichting is moeilijk in te schatten' een stevige slag om de arm. NOvAA, SRA, NOAB en VNO-NCW laten gelijke geluiden horen. De genoemde beroeps- en belangenorganisaties zijn unaniem in hun verwachting dat er meer eenduidigheid moet gaan komen, meer regie (van overheidswege) en meer informatie over taxonomie en nut en noodzaak. De respons van de zogenoemde intermediairs (accountants en belastingadviseurs) was gering. Uit de reacties bleek volgens Bottemanne wel dat ook bij hen scepsis de boventoon voert en dat wordt verwacht dat zowel kantoren als hun cliënten voor XBRL de nodige investeringen zullen moeten doen. Een belangrijke bijdrage aan het succes van XBRL wordt gezien in een verdere harmonisatie en vereenvoudiging van de (fiscale) regelgeving. De derde groep convenantpartners, de ICT-dienstverleners (softwareleveranciers), betoonden zich - vanzelfsprekend - wat optimistischer in het GBNED-onderzoek. XBRL-pakketten zijn beschikbaar, referenties eveneens, de toekomst is veelbelovend. Wel zien ze nog knelpunten, zoals de aanwezigheid van veel aanbieders tegenover weinig ontvangers, een afhoudende Belastingdienst en te

‘Na de invoering van XBRL op 1 april 2007 levert inmiddels 88 procent van de Belgische ondernemingen hun financiële gegevens elektronisch aan.’

FOTO: MARJA BROUWER

Jan Pasmooij: ‘Er is tijd voor nodig’

Jan Pasmooij, manager ICT Knowledge Center NIVRA: “De uitkomsten van het onderzoek van Bottemanne lijken me zeker niet bezijden de waarheid, maar door de her en der wat geringe respons is het wel wat fragmentarisch. Plus dat de XBRL-wereld dynamisch is en snel verandert. Het NIVRA is sedert 2000 actief betrokken bij de ontwikkelingen op het terrein van XBRL en is daar een groot voorstander van. Zoals in het artikel aangegeven is het NIVRA van mening dat de invoering geleidelijk zal verlopen. De huidige, op papier gebaseerde verslaggeving heeft een lange geschiedenis en laat zich niet van het ene op het andere moment veranderen, daar is tijd voor nodig. Maar dat het papier als medium voor financiële en businessrapportages zijn langste tijd heeft gehad, staat buiten kijf. Inmiddels is XBRL in een aantal landen succesvol ingevoerd, zoals Spanje, Korea, China en België en wordt invoering in een aantal landen volgend jaar verplicht, waaronder Singapore en Japan. De Kamers van Koophandel in de UK accepteren inmiddels ook XBRL. België mag in deze een goed voorbeeld zijn: na de invoering van XBRL op 1 april 2007 levert inmiddels 88 procent van de ondernemingen (op een totaal van driehonderdduizend ondernemingen) hun financiële gegevens elektronisch aan bij de Balanscentrale. In eigen land wordt er op diverse fronten gewerkt om het gebruik van XBRL te bevorderen. In juli 2007 heeft een aantal convenantpartners een analyse gemaakt van de huidige knelpunten en wat moet worden gedaan om de adoptie van XBRL ook in Nederland vlotter te laten verlopen. Deze analyse zal in het najaar van 2007 moeten leiden tot aanpassingen. Het NIVRA zal daar zeker een actieve bijdrage aan leveren. En onlangs heeft de SEC een commissie geïnstalleerd die met voorstellen moet komen voor de vereenvoudiging van de financiële verslaggeving en het gebruik van XBRL om verslaggeving toegankelijker te maken. Ten slotte komt in het najaar 2007 de XBRL US GAAP-taxonomie beschikbaar. Ook die zal ongetwijfeld bijdragen aan de gestelde doelen.”

weinig eenduidigheid. Het zou volgens de softwareleveranciers mooi zijn als de overheid zou willen nadenken over een verplicht gebruik.

BDO: het kan wel

Dat XBRL echt meer is dan een papieren tijger, toonde accountantskantoor BDO onlangs aan. Dit accountantskantoor liet in juni 2007 weten dat zijn complete jaarrekening 2006 nu ook in XBRL beschikbaar is. Daarbij is gebruikge maakt van de binnen het Nationaal Taxonomie Project (NTP) ontwikkelde Nederlandse taxonomie.

Volgens Robin Litjens, binnen het bureau Vaktechniek van BDO belast met onder andere externe verslaggeving, is de huidige taxonomie in redelijke mate toereikend. “Op voor BDO specifieke punten in de jaarrekening hebben we aanvullende elementen moeten definiëren. Dat zal voor meer bedrijven gelden die XBRL willen gaan gebruiken. Voor kleine ondernemingen is deze taxonomie zeer goed, grotere zullen aanvullende definiëringen moeten opstellen. De huidige Nederlandse taxonomie vormt echter een solide basis. Het is nu zaak om deze per bedrijfssector op specifieke kenmerken af te stemmen.”

Volgens Litjens is men met XBRL op de goede weg. Maar het ‘helemaal klaar’ van het NTP vindt hij prematuur. “Het is ook noodzakelijk dat de benodigde software om jaarrekeningen in XBRL te genereren verder wordt geoptimaliseerd. Alleen dan kunnen overheid, bedrijfsleven en intermediairs het op grote schaal gaan toepassen. Cruciaal hierbij is een foutloze uitwisseling tussen gebruikers. Dat is een absolute voorwaarde om XBRL succesvol te laten zijn.”

Goed voor gemeenten

Voor wat betreft de toekomst van XBRL, lijkt BDO de uitkomsten van het GBNED-onderzoek te onderschrijven: “XBRL bevindt zich in Nederland nog in het beginstadium, maar zal naar verwachting de komende jaren verder worden ontwikkeld en in de wat verdere toekomst waarschijnlijk mogelijkheden gaan bieden voor rapportage op continue basis.” Met als kanttekening daarbij dat aan de lastenverlichting die daaruit zal resulteren, door gaans wel een additionele investering in software nodig zal zijn.

Nog meer XBRL-optimisme komt van de zijde van het Nieuwegeinse softwarebureau IBS, dat samen met Semansys Technologies en KPMG onder lokale overheden met een inwonertal tot vijftigduizend inwoners een onderzoek uitvoerde naar hun rapportages. Daaruit ►

Honderdvijftig convenantpartners

Belangrijk onderdeel van XBRL is de zogenaamde taxonomie, de systematische classificatie van gegevens. Om die taxonomie tot stand te brengen is door de ministeries van Justitie en Financiën medio 2006 het Nederlandse Taxonomie Project (NTP) opgestart. Met ruim veertig marktpartijen is toen een convenant ondertekend waarin de overheid zich uitspreekt voor het borgen van onderhoud en beheer van de taxonomie en infrastructuur. Intermediairs en softwareleveranciers zeggen toe dat zij de taxonomie en de infrastructuur ook gaan gebruiken en zoveel mogelijk gerealiseerde efficiëntievoordelen zullen doorgeven aan hun klanten, de ondernemers. Het aantal convenantpartners bedraagt inmiddels zo'n 150 ondernemingen en organisaties. Ook VNO-NCW en MKB-Nederland hebben zich aangesloten.

bleek dat de gemeenten veel tijd kunnen besparen door voor het uitwisselen van financiële rapportages gebruik te maken van XBRL. De besparingen kunnen volgens dat onderzoek oplopen tot meer dan zestien uur per rapportage. Gemiddeld ligt de tijdswinst tussen de één en vier uur.

Arjen Nijdam van IBS: "Gemeenten kunnen de tijd die zij aan rapportages besteden enorm terugdringen. Maar veel gemeenten kennen de mogelijkheden van XBRL nog niet. Zij lopen de tijdsbesparing dus mis."

Die besparingen kunnen volgens hem zelfs groter zijn dan in eerste instantie wordt

gedacht. "De voordelen van XBRL worden namelijk groter naarmate de toepassing niet uitsluitend wordt gebruikt voor een enkele financiële rapportageverplichting, maar ook voor rapportages op het gebied van belastingen, milieu en sociale zaken. De rijksoverheid zou daarom andere ontvangers van gemeentelijke rapportages moeten verplichten om XBRL te ondersteunen. Het is jammer dat het gebruik zich nog beperkt tot de voorgescreven doeleinden."

In een reactie op dit onderzoek zegt Bottemanne echter: "IBS en Semansys zijn allebei softwareleveranciers. Beide hebben inmiddels geïnvesteerd in XBRL en willen dat natuurlijk terugverdienen. Het is natuurlijk te zot voor worden dat voor de uitwisseling van gegevens tussen overheden onderling niet allang gewoon een XML-standaard, dus zonder XBRL-ballast, aanwezig is."

Duur wondermiddel?

Het is niet zo moeilijk om over XBRL kritische geluiden op te vangen. De kritiek dat het vooral om een technohype gaat is dan wel goeddeels verstomd, inhoudelijke bezwaren zijn er meer dan ooit. Zo kan men op de site van softwareleverancier Lizatec scherpe kritiek vinden over XBRL. Bijvoorbeeld: 'De ICT-wereld wordt gekenmerkt door veel mooie woorden en evenzoveel prachtige beloften. Maar als puntje bij paaltje komt, blijft daar weinig meer van over. XBRL is zo'n voorbeeld. Het is de zoveelste technologie die meer problemen veroorzaakt dan oplost. De

Nederlandse overheid denkt dat XBRL het wondermiddel is om administratieve lastendruk voor bedrijven te verlichten. Ze wil dat mkb-bedrijven met een eenvoudige druk op de knop hun gegevens naar de belastingdienst en het CBS kunnen zenden. Mooi idee, maar zo werkt het niet in de praktijk. Vooral bij het mkb zit lang niet alle informatie die de overheid wenst (of eist) in de computers. Het is dan ook veel efficiënter en makkelijker om af en toe een formulier in te vullen, in plaats van eerst alle gegevens in een computer in te voeren. XBRL dwingt dit echter af, met als gevolg dat de administratieve lasten met duizenden procenten omhoog gaan.'

Lobby

Volgens Lizatec heeft men in Engeland wel met deze consequentie rekening gehouden. Zo heeft de Britse financiële toezichthouder FSA (Financial Service Authority, toezichthouder) in november 2006 besloten toch maar niet met XBRL in zee te gaan, vanwege de te verwachten kosten. De FSA bleef beleefd, en verklaarde: 'There is not enough expertise in the UK to use the XBRL language.' Lizatecs verklaring voor het feit dat de Nederlandse overheid toch vrolijk doorgaat met XBRL ligt niet ver af van wat ook Bottemanne heeft vastgesteld: de XBRL-lobby is nogal krachtig. Ofwel: het NTP-convenant wordt in toenemende mate gezien als middel om de eigen commercieel/financiële positie te versterken. ■

**VE
RA**

VOORTGEZETTE EDUCATIE REGISTERACCOUNTANTS

Digitaal rapporteren met XBRL

Datum: 12 november 2007

Locatie: Holiday Inn te Amsterdam

De samenstelling en controle van jaarrekeningen in elektronische vorm zal directe gevolgen hebben voor de organisatie en inhoud van de accountantswerkzaamheden. U wordt geïnformeerd over XBRL en u weet naderhand wat deze ontwikkeling betekent voor accountants en de organisatie van uw klanten.

Kijk voor meer informatie op www.nivra.nl/vera.
Aanmelding via deze site of het aanmeldingsformulier in de VERA-bijlage.